

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie**

Szczecin, dnia stycznia 2010 r.

**Pan
ppłk Jacek Brzezicki
Dyrektor
Zakładu Karnego
w Stargardzie Szczecińskim**

P/09/162
LSZ 410-16-01/2009

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie, przeprowadziła kontrolę Zakładu Karnego w Stargardzie Szczecińskim (ZK), obejmując nią działalność funkcjonującego w strukturze Zakładu Zespołu Szkół Nr 1 dla Dorosłych w latach 2005–2009 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli podpisanym w dniu 18 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuję Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację zadań oświatowych przez ww. Szkołę, mimo stwierdzonych nieprawidłowości.

1. W okresie objętym kontrolą w ramach ww. Zespołu Szkół funkcjonowała 2-letnia Zasadnicza Szkoła Zawodowa (Szkoła) kształcąca w zawodzie ślusarz. Zespół utworzony został w 1978 r. z zachowaniem formalności wynikających z art. 5 ust. 3a w związku z art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty², zwana dalej *ustawą o systemie oświaty*. Obowiązujący na czas kontroli statut Zespołu, będący równocześnie statutem Szkoły, zgodny

¹ Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

był z przepisami określonymi w art. 60 ust. 1 *ustawy o systemie oświaty* oraz unormowaniami w §§ 2, 9, 10, 19, 20 załącznika nr 5b do rozporządzenia MEN z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół³. Szkoła posiadała wewnątrzszkolny system oceniania (stanowiący załącznik do statutu), zgodny z § 3 ust. 3 i 4 rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych⁴.

2. NIK negatywnie ocenia nieopracowanie szkolnych planów nauczania na lata 2004/2005 – 2007/2008, co było niezgodne z § 3 ust. 1 rozporządzenia MENiS z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych⁵. Plan taki, w pełni uwzględniający rozmiar zajęć określony w zał. 13 do ww. rozporządzenia, opracowany został na rok szkolny 2008/2009. Kontrola przebiegu edukacji w całym cyklu kształcenia w zakresie języka polskiego i fizyki z astronomią w Szkole – wykazała, że w przypadku języka polskiego zajęcia realizowane były w rozmiarze większym od przewidzianego w ramowym planie nauczania. Niepełną realizację zajęć, w stosunku do założeń ramowego planu nauczania, stwierdzono w przypadku fizyki z astronomią. W cyklach kształcenia, kończących się w latach szkolnych 2006/2007 i 2007/2008, zajęcia dydaktyczne z tego przedmiotu zrealizowano na poziomie 86,8% i 94,7% planu ramowego.

W badanym okresie w Szkole stosowano programy nauczania dopuszczone do użytku przez Ministra Edukacji Narodowej. Stwierdzono również, że w tygodniowych planach zajęć dydaktycznych, stosownie do § 4 rozporządzenia MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁶ (zwanego dalej *rozporządzeniem w sprawie bhp*), uwzględnione zostały zasady dotyczące równomiernego obciążenia zajęciami, ich zróżnicowania w całym dniu nauki oraz niełączania w kilkogodzinne bloki zajęć z tego samego przedmiotu.

3. Baza lokalowa Szkoły pozwalała na realizację zaplanowanych zajęć dydaktycznych. W pomieszczeniach tych zapewnione zostały bezpieczne i higieniczne warunki do nauki. Stwierdzono jednak, że dyrektor Szkoły w całym okresie objętym kontrolą nie przeprowadzał w obiektach szkolnych kontroli pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z nich, po każdej przerwie w działalności oświatowej trwającej nie mniej niż 2 tygodnie. Obowiązek w powyższym zakresie określony został w § 3 ust. 1 *rozporządzenia*

³ Dz.U. 61, poz. 624 ze zm.

⁴ Dz.U. Nr 83, poz. 562 ze zm.

⁵ Dz.U. Nr 15, poz. 142 ze zm.

⁶ Dz.U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

w sprawie bhp. Przeprowadzone w trakcie kontroli oględziny wykazały, że pomieszczenia Szkoły nie były wyposażone zgodnie z wymogami ww. rozporządzenia. M.in. stwierdzono, że: w budynku Zespołu nie było planu ewakuacji (wymóg § 5 ust. 1); pokój nauczycielski i pracownia komputerowa nie były wyposażone w apteczki ze środkami niezbędnymi do udzielania pierwszej pomocy oraz instrukcje o zasadach jej udzielania (§ 20); w pracowni komputerowej oraz w warsztacie szkolnym (przy 4 stanowiskach) brak było instrukcji bezpiecznej obsługi komputerów lub urządzeń (§ 25).

Wyposażenie Szkoły, w tym warsztatów, w podstawowe środki dydaktyczne do nauczania przedmiotów zawodowych umożliwiała pełną realizację programu nauczania w zawodzie ślusarz oraz przeprowadzanie egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, ze względu na spełnienie kryteriów określonych w załączniku do rozporządzenia MENiS z dnia 3 lutego 2003 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe⁷. Poszczególne stanowiska do praktycznej nauki zawodu były dostosowane do warunków antropometrycznych uczniów.

Szkoła dysponowała także kompletnie wyposażoną pracownią komputerową zakupioną i przekazaną mu nieodpłatnie w 2005 r. przez Ministra Edukacji Narodowej w ramach centralnych zakupów sprzętu informatycznego dla szkół.

4. Spośród 11 zatrudnionych w roku szkolnym 2008/2009 w Zespole nauczycieli – 10 (z wyjątkiem nauczyciela języka polskiego) posiadało kwalifikacje odpowiadające wymogom określonym w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela⁸ oraz w § 4 rozporządzeniu MENiS z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli⁹. Nauczyciele ci posiadali wyższe wykształcenie kierunkowe do nauczania wiodącego przedmiotu oraz przygotowanie pedagogiczne. Stwierdzono przy tym, że 3 z nich prowadziło zajęcia z innych przedmiotów (poza wiodącymi), nie posiadając do tego odpowiedniego wykształcenia. W przypadkach tych – jak i dotyczącym nauczyciela języka polskiego – nie uzyskano zgody organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą, o którym mowa w art. 10 ust. 9 Karty Nauczyciela, na warunkowe zatrudnienie tych nauczycieli.

NIK negatywnie ocenia, ze względu na ograniczony rozmiar, działania Dyrektora Szkoły na rzecz doskonalenia zawodowego nauczycieli. W całym badanym okresie zorganizowano

⁷ Dz.U. Nr 49, poz. 411 ze zm.

⁸ Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.

⁹ Dz.U. Nr 155, poz. 1288 ze zm.

tylko jedno szkolenie pt. „Konstruowanie i wdrażanie programów kształcenia i wychowania”, wiążące się z wydatkiem w kwocie 625 zł, w którym uczestniczyło 8 nauczycieli.

5. Prawidłowo przeprowadzono rekrutację uczniów do Szkoły na rok szkolny 2009/2010. Podstawą tej rekrutacji była kompletna dokumentacja potwierdzająca dotychczasowy przebieg edukacji skazanych oraz stosowne zaświadczenie o predyspozycji zdrowotnej do zawodu. NIK pozytywnie ocenia, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, dokumentowanie przebiegu edukacji. Księga uczniów prowadzona była chronologicznie i odnotowywano w niej wszystkie fakty wydania świadectw ukończenia Szkoły. Nieprawidłowości w prowadzeniu tego dokumentu polegały na niezamieszczaniu wszystkich informacji o uczniach, przewidzianych w § 4 ust. 2 rozporządzenia MENiS z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji¹⁰. W księdze tej – zawierającej adnotacje dotyczące 280 osób uczących się w latach 2005-2009 (do 10.12.) – brak było zapisów takich m.in. jak: adres ucznia i jego rodziców (280 przypadków); imię matki lub ojca (22) oraz data i przyczyna wypisania ucznia ze szkoły (17).

Kontrola obejmująca dokumentację klasy IA (rok szkolny 2008/2009) wykazała, że w sposób prawidłowy – poza 2 przypadkami – w dzienniku lekcyjnym odnotowywano frekwencję uczniów na zajęciach szkolnych w listopadzie 2008 r. Nieprawidłowości w tych przypadkach polegały na niewykazaniu nieobecności 2 uczniów na 4 godzinach zajęć w różnych dniach tego miesiąca, mimo ich faktycznej na nich nieobecności. Nie stwierdzono niezgodności pomiędzy ocenami zapisanymi w dziennikach, a wprowadzanymi do arkuszy ocen.

Stwierdzono ponadto, że Szkoła wykonała polecenie Dyrektora Centralnego Zarządu Służby Więziennej, zamieszczone w piśmie BP-512/129/08/2101 z 3.12.2008 r., dotyczące przekazywania informacji organom rentowym o zakończeniu lub zaprzestaniu nauki przez skazanych pobierających renty rodzinne. Po jego wpływie do ZK (do 30.06.2009 r.) przekazano do ZUS informacje o wszystkich takich przypadkach (3), ale w 1 z tych przypadków dokonano tego dopiero po 40 dniach od wpływu ww. pisma do ZK, a w 2 pozostałych po 55 i 74 dniach od zaprzestania nauki przez osoby otrzymujące renty rodzinne.

Ustalenia kontroli wskazują na potrzebę niezwłocznego informowania ZUS o takich zdarzeniach, ze względu na stwierdzone w trakcie kontroli 3 przypadki wypłacania skazanym nienależnie rent rodzinnych po zaprzestaniu nauki, na łączną kwotę 2.562 zł (odpowiednio za: 25, 28 i 63 dni).

¹⁰ Dz.U. Nr 23, poz. 225 ze zm.

6. NIK negatywnie ocenia sprawowanie nadzoru pedagogicznego w latach szkolnych 2006/2007 i 2007/2008, tj. w okresie sprawowania funkcji dyrektora Szkoły przez pana E.K. (zatrudnionego do 31.08.2008 r.). Stwierdzono, że były Dyrektor nie opracował na te lata szkolnych planów nadzoru pedagogicznego, mimo obowiązku wynikającego z § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego..¹¹, zwanego dalej *rozporządzeniem w sprawie nadzoru pedagogicznego*. W ww. latach nie przeprowadzał on w formie udokumentowanej mierzenia jakości pracy Szkoły, hospitacji zajęć oraz kontroli dokumentacji nauczania, a także – mimo obowiązku wynikającego z § 7 ust. 4 ww. rozporządzenia – nie przedstawiał na radach pedagogicznych (na koniec każdego roku) informacji o realizacji nadzoru pedagogicznego.

Istotną poprawę w zakresie sprawowania nadzoru pedagogicznego stwierdzono w roku szkolnym 2008/2009, na Dyrektor Szkoły opracował szkolny plan nadzoru pedagogicznego, zawierający wymagane elementy określone w § 7 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego*, z wyjątkiem tematyki szkoleń nauczycieli. Plan ten przedstawiony został na radzie pedagogicznej Szkoły w dniu 17.10.2008 r., tj. z 32 dniowym opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w § 7 ust. 1 ww. rozporządzenia (do 15 września).

Prawidłowo przebiegała realizacja założeń szkolnego planu nadzoru pedagogicznego na rok 2008/2009, który - za wyjątkiem 2 hospitacji - został w pełni wykonany. Pełna informacja o jego realizacji przedstawiona została, przez Dyrektora Szkoły, na radzie pedagogicznej w terminie określonym w ww. rozporządzeniu.

7. NIK pozytywnie ocenia prowadzenie w latach 2005 – 2009 (do 30.09.) w ZK kształcenia kursowego. W okresie tym zorganizowano 25 kursów, umożliwiając 404 skazanym zdobycie kwalifikacji (w 8 zawodach) bądź umiejętności (obsługa komputera i języki obce), przydatnych po opuszczeniu ZK. Cztery z nich zorganizowano bez ponoszenia kosztów (palacz centralnego ogrzewania), a na pozostałe wydatkowano łącznie 106,5 tys. zł, wykorzystując na to zgodnie z przeznaczeniem środki funduszu postpenitencjarnego. Kursy wiążące się z ponoszeniem kosztów (21) zorganizowane i przeprowadzone zostały zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu prowadzenia nauczania w zakładach karnych¹², tj. po prawidłowym przeprowadzeniu rekrutacji oraz ujęciu ich w planach, zatwierdzonych przez dyrektora Okręgowego Inspekto-

¹¹ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 15.12.2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowanie ekspertyz (Dz.U. Nr 235, poz. 1703)

¹² Dz.U. Nr 37, poz. 337

ratu Służby Więziennej w Szczecinie. Sześć z tych kursów, w zakresie podstaw obsługi komputera, przeprowadził posiadający wymagane kwalifikacje nauczyciel. Pozostałe 15 (kursy zawodowe i nauka języków obcych) przeprowadzone zostały przez specjalistyczne podmioty zewnętrzne. Badania dokumentacji 2, zorganizowanych w latach 2007-2008, kursów w zakresie obsługi komputera (dla 56 osób) – wykazały, że zostały one rozliczone zgodnie z umowami. Stwierdzono natomiast przypadki nierzetelnego dokumentowania obecności, co polegało na niewykazaniu w dziennikach obu kursów absencji 15 osób na zajęciach (od 2 do 3 godzin), które nie opuszczały w dniach nieobecności swoich Oddziałów.

8. Krytyczne uwagi NIK dotyczą klasyfikacji wydatków na funkcjonowanie Szkoły, ze względu na wyodrębnienie w ewidencji księgowej ZK, w dziale 801 – Oświata i wychowanie, wyłącznie wydatków i kosztów związanych z wynagradzaniem nauczycieli. Pozostałe wydatki związane z funkcjonowaniem Szkoły księgowane były jako wydatki ZK w dziale 755 (wymiar sprawiedliwości) rozdziale 75512 (więziennictwo). W ocenie NIK klasyfikacja taka była niezgodna z treścią art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych¹³, który stanowi, że wydatki publiczne klasyfikuje się według działów i rozdziałów określających rodzaj działalności. Zaznaczyć przy tym należy, że przyjęty w ZK system ewidencjonowania wydatków i kosztów funkcjonowania Szkoły, wynikał wprost ze wzorów planistycznych otrzymywanych corocznie z Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Szczecinie.

9. Analiza wskaźnikowa kosztów, efektywności i wydajności kształcenia w Szkole wskazuje na malejącą wydajność, wzrost kosztów, lecz równocześnie także wzrost jakości edukacji. Wskaźniki: wydajności ogólnej kształcenia, mierzonej jako stosunek liczby uczniów pobierających i kończących naukę w Szkole do wydatków na płace nauczycieli, liczby uczniów przypadających i sklasyfikowanych przypadających na 1 nauczyciela, liczby uczniów promowanych na kolejny semestr i do kolejnej klasy przypadających na 1 nauczyciela, wykazywały trendy spadkowe. Jednocześnie wzrastały wartości wskaźników kosztowych takich jak: koszt objęcia jednego skazanego nauką oraz koszt jednostkowy przypadający na jednego skazanego promowanego na kolejny semestr lub do kolejnej klasy. Pozytywnie należy ocenić utrzymujący się w całym okresie objętym kontrolą wysoki, bo wynoszący od 90 do 100 %, odsetek uczniów, którzy otrzymali pozytywną ocenę z egzaminu z nauki zawodu, co świadczy o poprawności i skuteczności nauczania w Szkole.

¹³ Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm. w brzmieniu obowiązującym do 31.12.2009 r.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

1. *Opracowywanie w każdym roku nauki szkolnych planów nauczania, w zgodności z ramowym planem nauczania oraz realizację w całym cyklu kształcenia godzin nauczania przedmiotów w wymiarze nie niższym od przewidzianego w tym planie.*
2. *Przeprowadzanie kontroli obiektu Szkoły pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków.*
3. *Umieszczenie w budynku Szkoły planu ewakuacji oraz uzupełnienie wyposażenia:*
 - *pokoju nauczycielskiego i pracowni komputerowej w apteczki oraz instrukcje o zasadach udzielania pierwszej pomocy,*
 - *pracowni komputerowej i warsztatu w instrukcje bezpiecznej obsługi komputerów lub urządzeń.*
4. *Zatrudnianie nauczycieli posiadających wymagane kwalifikacje do nauczania poszczególnych przedmiotów, a przypadkach zaistnienia potrzeby zatrudnienia nauczyciela, który nie spełnia tych warunków, dokonywać tego za zgodą organu nadzoru pedagogicznego.*
5. *Prowadzenie w szerszym zakresie doskonalenia zawodowego zatrudnionych nauczycieli.*
6. *Zamieszczanie w księdze uczniów kompletnych danych dotyczących osób objętych nauczaniem oraz rzetelne dokumentowanie obecności na lekcjach i zajęciach kursowych.*
7. *Przekazywanie organom rentowym informacji o zaprzestaniu nauki przez skazanych pobierających renty rodzinne, bezpośrednio po takich zdarzeniach.*
8. *Pełną realizację założeń planu nadzoru pedagogicznego.*

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pana Dyrektora, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu ich realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Stosownie do art. 61 ust.1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie, do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków, zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.